

O DEMOKRACII OD ATÉN PO KAMENNÚ PORUBU

Niet vari problému, ktorý by vedel rozhádať ľudí tak, ako vo voľbách. Ak ide o voľby do Európskeho parlamentu, do Národnej rady SR alebo do veľkého územného celku, to ľudí veľmi netrápi, lebo kandidátov nepoznajú, volia skôr podľa politických strán a je im v podstate jedno, kto ich bude v Bruseli či v Bratislave zastupovať. Horšie je to vo voľbách do orgánov samosprávy miest a obcí, ktoré zvykneme nazývať aj komunálne. V obci každý každého pozná, vie o jeho pozitívach, ale aj prehreškoch, a tak na jedného kandidáta môžu mať odlišný názor členovia rodiny, priatelia či kolegovia na pracoviskách.

Pri vyjasňovaní si názorov na kandidáta normálni ľudia používajú pravdivé argumenty, ale jednoduchí ľudia sa viac riadia inštinktom, teda že vyzerá pekne, vie sa usmiať, niekomu odpovie na pozdrav, dokonca rozdáva darčeky, klobásky a alkohol, prisľúbil mi aj prácu... a takýto človek predsa nemôže byť zlý. Takéhoto voliča nepresvedčí žiadny protiargument. Z letargie sa zobudí až vtedy, ak sa nedostane ani na malé obecné služby, ak sa na neho starosta neusmeje, neodpovie na pozdrav, nedá mu klobásku, nenaleje mu. Potom začne nadávať. Dovtedy, kým neprídu ďalšie voľby, ďalší úsmev, uctivý pozdrav, darčeky, klobáska, víno, ďalšie sľuby... A tak to ide dookola v štvorročných cykloch. Pre určitú skupinu voličov pamäť nie je dôležitá. Dávať násilím do pohybu

mozgové bunky je pre ne príliš namáhavé, priam bolestivé.

Demokracia ako vláda ľudu vyjadruje účasť ľudu na štátnej a komunálnej moci. Korene má v starovekom Grécku pred približne 2400 rokmi. O skutočnej demokracii v Aténach však nie je možné hovoriť, lebo to bola demokracia len pre vyvolených. Voliť nemohli ženy, otroci, prisťahovalci a iné osoby, ktoré nepratrili k privilegovanej vrstve. Medzi pozitíva patrila zásada, že to bola priama demokracia (*ľudia rozhodovali na zhromaždeniach*), volili si členov rady, sudcov, vojenských veliteľov, vláda sa musela podriaďiť rozhodnutiam ľudu, slobodní občania mohli pracovať na úradoch, pričom funkciu mohli zastávať len jedno volebné obdobie. Volebné obdobie netrvalo 4 roky ako v súčasnosti, ale podstatne kratšie. Najvyššími úradníkmi bolo 10 stratégov volených na 1 rok. Ich činnosť kontrolovala rada a snem, ktorý jediný ich mohol odvolať. Okrem toho existovalo niekoľko nižších úradníkov volených žrebnom spravidla na 1 rok, ktorí tvorili kolégium. Mali na starosti zásobovanie, kontrolu trhu, riadili verejné stavby a zabezpečovali poriadok v meste. Priama demokracia skončila, keď sa Atény ocitli vo vojne.

Okrem priamej demokracie poznáme aj nepriamu, ktorá je charakteristická pre súčasnosť. Ľudia si zvolia poslancov ako svojich zástupcov a tí potom volia výkonnú moc. Všetci voliči

majú jeden rovnocenný hlas. Hlas obmedzenca s tromi triedami základnej školy je rovnaký ako hlas vedca či profesora so širokým rozhľadom. Výsledky volieb sú v podstate zrkadlom zloženia voličskej základne, od obmedzenej po uvedomelú. Čím viac obmedzencov vo volebných miestnostiach, tým viac obmedzencov vo funkciách, a opačne. Výsledkom nepriamej demokracie však môže byť aj totalita. Príkladom bol Stalin, ktorý zdorazňoval, že on má všetku moc, lebo ľud tak chcel. Ľud si zvolil deputantov (*poslancov*), poslanci si zvolili byro a byro odovzdalo absolútnu moc Stalinovi. A Stalin potom svojich voličov posielal na smrť do gulagov...

Na Slovensku aj v tzv. vyspelých demokraciách máme v súčasnosti nepriamu, parlamentnú demokraciu, avšak stále viac a viac sa v nej prejavujú prvky stalinizmu. Napríklad aj tým, že starostovia a primátori majú stále väčšie právomoci, nekontrolovane môžu disponovať pomerne veľkým objemom financií, nekontrolovane môžu prepúšťať a prijímať úradníkov bez výberového konania, nemajú v podstate žiadnu hmotnú zodpovednosť, nikomu nemusia zdôvodňovať nečinnosť a zabrzdenie rozvoja obce počas celého volebného obdobia, zo svojho postu sú takmer neodvolateľní. Jedným z mála výdobytkov priamej demokracie je referendum, avšak vzhľadom na podmienky platnosti referenda sa v reálnom živote dá len ťažko využiť.

Väčšina voličov je po komunálnych voľbách nespokojných. Prvým dôvodom je nesprávne nastavený volebný systém. Do významnej funkcie starostu a primátora sa dostane človek, ktorý získa sotva 10 % hlasov z celkového počtu voličov v obci. V normálnej demokracii by nebolo možné, aby o osude obce či mesta rozhodoval človek, ktorého nepodporilo 90 % voličov. Druhým dôvodom je nezáujem, apatia väčšiny obyvateľov kvôli celkovému negatívne- mu vývoju v spoločnosti. Ide hlavne o beztriestné drancovanie verejných financií zvolenými zástupcami a ich prisluhovačmi, vysokú nezamestnanosť, nárast kriminality, vysťahovalectvo, korrupciu, slabú vymožitelnosť práva a mnohé ďalšie nedostatky.

Po každých voľbách je charakteristické, že malá skupina

okolo víťazného kandidáta oslavuje a väčšina ľudí je sklamaných, že ich nominanti neuspeli. Ak sa nezmení volebný systém, ak sa nezmeníme aj my voliči, tak to bude aj naďalej.

Nespokojní sú napríklad obyvatelia Kamennej Poruby. V uplynulých voľbách kandidovalo na starostu až 8 kandidátov. Pri takomto rozložení hlasov je predpoklad, že vyhrá súčasný starosta, zvlášť keď je vo funkcii viac volebných období. Ľudia ho poznajú, určite niečo pozitívne pre obec vykonal, preto by nemusel robiť žiadnu volebnú kampaň. V Kamennej Porube sa tieto úvahy obrátili naruby a terajší starosta skončil až na druhom mieste za rómskym kandidátom. Z listu, ktorý nám obyvatelia Kamennej Poruby doručili redakcii, vyplývajú obavy o ďalší osud obce. Z príspevku vyberáme:

V očiach mnohých ľudí zavládol žiaľ, smútok a strach o majetok obce. Občania, ktorí 8 rokov stáli pri bývalom starostovi a spoločne s ním pomáhali zveľaďovať obec, len nechápavo krúčia hlavou, čo sa stalo. Výsledky jeho aktivít vidno po celej obci. Hneď pri vstupe do Kamennej Poruby nás privítala pekný veľký zrekonštruovaný kultúrny dom. V obci je vybudovaná kompletná infraštruktúra od začiatku obce až po koniec rómskej osady. Obec má množstvo novej techniky, čo nám závidia aj mnohé okresné mestá. Závideniahodná je aj realizácia mnohých projektov. Počas celého roka obec žije kultúrnym životom, organizujú sa športové turnaje, výlety, družba, ale aj obľúbené rybacie hody, ktoré pred 20 rokmi založil práve Dušan Baranský. Nikdy pri svojej práci nezabudol na Rómov, pre ktorých vybudoval takmer všetko - byty, cestu, chodník, studne, komunitné centrum, školu. Takto by sa dalo písať veľmi veľa, len škoda, že niektorí občania toto úsilie nevidia. Škoda, že starosta už nebude môcť dokončiť rozrobené projekty a pustiť sa do realizácie nových...

Tu je potrebné poznamenať, že novozvolený starosta ešte nie je vo funkcii, teda ešte nič neurobil ani nepokazil. Akým starostom bude, to ukážu najbližšie mesiace. Obyvateľom Kamennej Poruby neostáva nič, len mu držať palce, aby obec rozumne riadil v prospech všetkých jej obyvateľov. L. Krivda

Pozn.

Grécky filozof Aristoteles považoval demokraciu za najlepší zo zlých režimov. Za najhoršou medzi dobrými režimami označil kombináciu oligarchie a demokracie. Podľa neho v demokracii ide o vládu nevelmi vzdelanej, nevelmi vychovanej a nevelmi majetnej väčšiny, ktorej záujmom je vyciavanie ľudu. Horším systémom ako demokracia je už iba vláda oligarchie a tyrania. Podľa Aristotela existujú aj lepšie systémy ako demokracia. Sú však veľmi neisté a krátkodobé.